

Lensmannsbladet

= POLITILEDEREN

NR.6 • 2010 • ÅRGANG 113

*God
Jul!*

AV INNHOLDET

- Stopp en halv! s. 6
- Mobile kriminelle s. 10
- «Antiterrorpoliti» s. 19
- Voldens skjulte ansikt s. 23

= NORGES POLITILEDERLAG

LEDEREN

Medlemsutvikling

«Norges Lensmandsforening ble stiftet på Hotel Boulevard i Christiania den 7. februar 1893. Det var før stifta fleire lokale lennsmannsamslag, og fleire kom slag i slag. Norges Lensmandsforening sprang naturlig ut av den framgangen organisasjonstanken hadde i siste delen av 1800-talet. I innleiinga til stiftingsmøte vart foremålet kort sagt definert slik: Å arbeide sammen for å ta vare på medlemmenes interesser.»

Dette er henta fra boka; *Lensmenn i 800 år* av Olav Nordstoga.

Mye vann har rent i sjøen etter stiftelsen av Norges Lensmandsforening, og Norges Lensmandsforening har blitt til Norges Politilederlag. Det som ikke har forandret seg siden 1893; vi har også i dag fokus på medlemmenes interesser. Medlemsgruppen har endret seg fra å være lensmenn, til i dag å favne over alle ledere i politi- og lensmannsetaten. Fra seksjonsledere til politimestere. De har alle til felles at de er ledere og har lederutfordringer på sitt nivå.

Norges Politilederlag forsøker å skape en arena, og et treffpunkt for sine medlemmer. De siste årene har lokallagene vært flinke til å arrangere lederseminar, med dagsaktuelle og interessante tema og med gode foredragsholdere.

Denne høsten har jeg besøkt mange lokallag, og det er veldig inspirerende å møte medlemmer som har et stort engasjement for sitt virke i etaten. De tilbakemeldingene som jeg får etter lokale samlinger er at de som deltar har fått påfyll av olje i «maskineriet» og at «maskinen» fungerer som ny.

«I bunnen» for lagets virksomhet ligger selvfølgelig de tradisjonelle oppgaver for en fagforening – lønns- og arbeidsvilkår og medlemsfordeler i alle «fasonger». Det at lederne har sin egen organisasjon med selvstendig forhandlingsrett i alle sammenhenger kan ikke verdsettes høyt nok. Det gir innflytelse på en rekke områder – ikke minst i lønnsforhandlinger, både sentralt og lokalt. Det vil helt sikkert vise seg på nytt når vi nå går inn i en ny fase med reformarbeid på en rekke områder.

Jeg er ikke i tvil om at Norges Politilederlag er på rett vei med blant annet å arrangere lokale og sentrale lederseminar. Det viser også vår medlemsutvikling. Vi har 38 % brutto tilvekst av medlemmer siden sommeren 2008. Det gir en netto tilvekst på halvparten – 20 %. Differansen skyldes, med noen få unntak, naturlig overgang til pensjonisttilværelse for våre medlemmer.

Jeg ønsker våre medlemmer, lesere for øvrig og annonsører en god jul og et fremgangsrikt godt nyttår.

Jonny Nauste

REDAKTØRENS SPALTE

No kjem'n

I «gamle dager» hendte det at lensmenn som hadde besøk av Skattefogden umiddelbart etter besøket ringte kollegaen i nabolaget og kun ga denne beskjeden.

Det er nok ingen ekspedisjonssjef eller for den saks skyld politimester som i dag gir kollegaen samme beskjed. Men også i dag setter den moderne forvaltningsrevisjonen departementer og direktorater med underliggende etater under sterkt press. Og det er virkelig mye «styr» rundt dagens revisjonsvesen.

Riksrevisjonens virksomhet bygger som kjent på Grunnlovens § 75 k og lov om «Statens Revisjonsvesen» av 8. februar 1918. I denne loven heter det at Riksrevisjonen skal «revidere samtlige av den øverste administrasjon og av andre overfor staten regnskapspliktige myndigheter og personer avlagte regnskaper over penger, foraad og værdier av enhver art og kontrollere de av dem trufne disposisjoner over disse».

I dag kan det se ut som om det er det som betegnes som «forvaltningsrevisjon» som vekker mest debatt. Ikke minst har det blitt debatt når riksrevisoren i stort anlagte pressekonferanser etter fremleggelsen av den årlige melding til Stortinget ikke bare går gjennom meldingens ordlyd, men også foretar en utvidende og nærmest personlig analyse av situasjonen. Eksempelvis dette: «Etatene svarer at de ikke hadde planer, og da skjønner jeg ikke hvorfor de maser om mer penger.» Dette har skapt til dels skarpe reaksjoner – ja en statsråd fant det etterpå nødvendig å gå ut mot riksrevisoren. Dette må karakteriseres som en noe uheldig utvikling.

Må vi snart opprette en tilsynsordning for Riksrevisjonen?

Dialog og trygghet

Enkelte av innbyggerne med innvandrerbakgrunn får ikke den beskyttelse og trygghet som de har krav på av det norske samfunn, sa politistasjonssjef i Larvik Gunnar Orskaug, ved åpningen av dialogkonferansen mellom politiet og innvandrer miljøene i Larvik i slutten av oktober.

Nærmere 80 personer fra innvandrer miljøet i Larvik, representert fra minst 13 ulike nasjoner, hadde satt av en lørdag formiddag til dialog.

– Vi er ikke redd for politiet i Norge, men savner mer synlig politi i gatene, ble det poengtert av flere av de fremmøtte. En av de fremmøtte hevdet sågar at en konsekvens av at politiet ikke kommer, eller kommer for sent fram til et åsted, resulterer i at enkelte av de etniske miljøene tar selvjustisen i egen hånd.

Politistasjonssjefen var raskt med å understreke alvorret av selvjustis, men var ellers lydhør for alle de innspill og forslag som kom fram i løpet av den fem timer lange dialogkonferansen.

Dialogkonferansen var grundig planlagt, og Larvik læringscenter – populært kalt norskskolen – har vært en meget

sentral aktør i forberedelsene til konferansen sammen med b.la. NAV, kommunens innvandrerråd og representanter for de største innvandrerforeningene. Arbeidsgrupper har jobbet med problemstillinger og med å rekruttere deltakere.

Mange fra innvandrer miljøene har nok en inngrodd, og kanskje med rette, skepsis til politiet, spesielt fra ikke-demokratiske regimer. Vi vet at enkelte flykter til Norge kanskje på grunn av at de blir forfulgt av politiet i sitt hjemland. Derfor er det viktig for oss å etablere arenaer hvor tillit til politiet kan bygges over tid sier Orskaug.

Dialogkonferansen er ikke slutten, men begynnelsen på en åpnere og friere dialog mellom politi og innvandrer miljøene, fastslår fagkoordinator Inger Hjørtland i Larvik Læringscenter. Hun berømmer politiets engasjement for å skape en nødvendig dialog med innvandrer miljøet i Larvik som nå utgjør ni prosent av befolkningen i Larvik.

Relasjonsbygging er et lederansvar

Ledere i politiet har etter min mening et særlig ansvar med å bygge relasjoner og invitere til dialog. Dette gjelder alle personer eller grupper vi samhandler med eller de som kan bidra til å gjøre oss bedre i stand til å forstå utvikling og trender, sier politistasjonssjef Gunnar Orskaug.

Prognosene for Larvik er at det om ca 20 år vil være ca 25% av byen innbyg-

Gunnar Orskaug.

gere som ikke er etnisk norske. I møte med asylsøkere og andre representanter for det flerkulturelle ble det åpenbart for oss at vi har et stykke vei å gå før vi opplever samme tillit og samhandling med den flerkulturelle delen av befolkningen som den etnisk norske. Kanskje vi aldri kommer dit, men potensialet er stort etter min mening. Den viktigste erkjennelsen vi gjorde oss er at vi og mange innvandrere har forskjellige fortolkningsrammer. Dette vil kunne være grunnlag for misforståelser og påfølgende konflikter. Det kan ikke være noe mål å etablere felles rammer, men en forståelse av hverandres rammer vil være nyttig.

Enkelte utsagn fra innvandrer miljøet hos oss bekrefter behovet for dialog. Eksempel på slike uttalelser:

- Det er myndighetene som styrer media
- Politiet er korrupt og farlige å forholde seg til
- Om lillefingeren min var en politimann ville jeg kappet den av
- Politiet henlegger våre anmeldelser på grunn av vår bakgrunn
- Om jeg skulle bli politimann så ville familien min i mitt hjemland ta avstand fra meg

Når vi i tillegg vet at mange flykter til Norge på grunn av blant annet politiet i opprinnelseslandet så er det åpenbart for meg at vi som ledere har et ansvar for å legge til rette for dialog, fastslår Orskaug. ■

NORGES POLITILEDERLAG

Lensmannsbladet / POLITILEDEREN

Ansv. redaktør: Generalsekretær Svein Stuberg – svein.stuberg@politilederen.no
 Forbundsleder: Jonny Nauste – jonny.nauste@politilederen.no. Mobil 977 35 460
 Utgiver: Norges Politilederlag, Brugt. 19, Oslo. Postboks 9096 Grønland, 0133 Oslo
 Telefon: 23 16 31 50 • Telefax: 23 16 31 55
 E-post: post@politilederen.no • Hjemmeside: www.politilederen.no
 Prod. og annonseansvarlig: Ekås Grafisk. Tlf. 67 07 99 42 • ekaas.grafisk@nokab.no
 Forsidefoto: Jonny Nauste.

Stopp en halv!

Tekst og foto: Lene Bovim

Datalagringsdirektivet er en av de alvorligste truslene vi har hatt mot personvernet på lang tid, sier Bjørn Erik Thon. Direktøren i Datatilsynet er blant dem som taler politiet imot i diskusjonen rundt EU-kommisjonens omstridte direktiv.

En av de største personvernsakene på mange år. Kanskje også en av de aller største i historien. Slik karakteriserer Datatilsynets direktør Bjørn Erik Thon datalagringsdirektivet. – Det spesielle med direktivet, er at det nå innføres en lovbestemt lagringsplikt.

Han syns det er en svært alvorlig ting som foreslås, og er ikke enig i Politidirektoratets argument om at direktivet ikke representerer noe nytt. – Det nye er ikke at politiet får tilgang til trafikkdata i etterforskningen av lovbrudd. Det som er oppsiktsvekkende, er at trafikkdata nå skal lagres over lengre tid i tilfelle politiet skulle få bruk for opplysningene. Det samles bevis mot oss uten at det foreligger noen mistanke, sier Thon.

Må ses i sammenheng

Datalagringsdirektivet er ett av flere anstøt som rettes mot personvernet i disse tider. Thon mener det er vesentlig at man ikke ser på hver enkelt sak isolert. Helheten er viktig. Myndighetenes ønske om å lagre trafikkdata over tid må ses i sammenheng med andre ting som er på trappene.

– Det begynner å bli en ganske voldsom overvåking av befolkningen. Ta for eksempel det som kommer på samferdssektoren, som innebærer lagring av GPS-opplysninger. Et nytt alarmsystem som skal monteres i biler, lanseres snart. En mikrofon på dashbordet vil korrespondere med bilens GPS. Hvis bilen skulle kræsje, utløses en alarm til en

– Den systematiske lagringen av informasjon om befolkningens bevegelser, er så inngripende i vårt privatliv at den vil kunne virke hemmende på folks frihetsfølelse, mener Bjørn Erik Thon, direktør i Datatilsynet.

alarmsentral. Hensikten er at nødetatene varsles hvis en ulykke skjer på et sted eller et tidspunkt hvor det ikke er vitner til ulykken. Spørsmålet er hva annet dette overvåkingssystemet kan brukes til. Signaler fra bilens GPS koples opp mot basestasjoner. Det finnes mange aktører som er interessert i å kartlegge våre bevegelser. Jeg er sikker på at det vil komme et press fra andre aktører som har tungtveiende argumenter for å få tilgang til slike opplysninger, sier Thon.

Akkurat på samme måte er Thon overbevist om at det vil komme et trykk mot den lagrede trafikkdataen. – Se på den ferske NAV-saken. Det illustrerer at det er flere tunge aktører som er svært interessert i trafikkdata, fremholder han.

Et altfor kraftig instrument

Bjørn Erik Thon utelukker ikke at det å lagre trafikkdata vil føre til at politiet vil kunne oppklare mer kriminalitet. – I enkelte kriminalsaker vil trafikkdata helt

sikkert være av betydning. Men det finnes et balansepunkt. Etter mitt skjønn er direktivet et altfor kraftig instrument i forhold til det man oppnår, sier han.

Han peker på det faktum at vi ennå venter på dokumentasjon som viser at land som har implementert datalagringsdirektivet, nå løser flere kriminalsaker. – Så langt har man ikke klart å legge på bordet at direktivet har noen dokumentert effekt, påpeker Thon.

Datatilsynets direktør han ingen problemer med å forstå politiets behov for trafikkdata. – Jeg har ikke sagt at det bør være forbud mot å lagre trafikkdata. Det er riktig at politiet skal kunne benytte trafikkdata som ett av verktøyene i forbindelse med etterforskning av alvorlige straffesaker. Men informasjon om folks bevegelser er ferskvare og bør også behandles deretter, mener han.

– I dag lagres trafikkdata ut ifra fakturaformål, ikke for at folk skal ettergås for kriminelle handlinger. Det er ikke riktig at det skal bygges opp et register for det.

Datakriminalitet kun en liten flis

I dag lagres IP-adresser i kun tre uker. Kripos har påpekt at dette gjør det svært vanskelig å bekjempe seksuelle lovbrudd mot barn på internett.

– Datalagringsdirektivet dreier seg om veldig mye mer enn å bekjempe overgrep via internett. Muligheten til å kunne bekjempe pedofile nettverk er kun en liten flis av dette. Hvis politiet føler at de har behov for bedre verktøy i kampen mot denne type kriminalitet enn det de har i dag, finnes det andre måter å løse dette på enn gjennom det omfattende datalagringsdirektivet. Jeg ser gjerne at politiet kommer med et forslag på dette, inviterer Datatilsynets direktør, som ikke ønsker å gå nærmere inn i den debatten nå.

Gammel teknologi

Thon stiller seg undrende til at man i Norge ønsker å vedta et direktiv som allerede nå er i ferd med å gå ut på dato.

– Det har skjedd mye på teknologi-fronten siden EU-direktivet ble vedtatt i 2006. Jeg ser ikke poenget med så inngripende lagring av gårsdagens teknologi. Stadig mer kommunikasjon foregår elektronisk. Ikke all trafikkdata omfattes av direktivet, og dermed vil det være store mengder trafikkdata som ikke innbefattes av regelverket. Det utvikles hele tiden nye elektroniske produkter, og jeg tror politiet i fremtiden vil ha større, snarere enn begrensede, muligheter for å kartlegge elektroniske spor, spår Thon.

Hvem skal betale?

Det er på det rene at en implementering av datalagringsdirektivet i Norge ikke vil bli noen billig affære. Det er blitt stipulert mange kostnadsanslag, fra 50 millioner til 2 milliarder kroner. Bjørn Erik Thon lurer på hvordan man har tenkt seg at dette skal finansieres. Hvem får regningen?

– Når det innføres nye endringer, er det ofte tradisjon for at de nye rutinene må tas over egne budsjetter. Man burde derfor spørre seg om dette er en riktig måte å bruke alle disse pengene på.

**Det viktigste noen kan arve,
er en mulighet.**

Mange vet ikke at de kan bidra til at Pablo og andre barn får mulighet til utdanning og et bedre liv. Husk å opplyse om testamentariske gaver til mennesker som ønsker å tilgodese en hjertesak i sitt testamente.

**Kontakt oss for mer informasjon
på telefon 22 99 09 00.**

Redd Barna

www.reddbarna.no

Datalagringsdirektivet ble vedtatt av EU-kommisjonen i 2006. Det pålegger teletilbyderne å lagre trafikkdata fra elektronisk kommunikasjon for at politiet bedre skal kunne bekjempe alvorlig kriminalitet.

Den 10. desember fremmet regjeringen et forslag til Stortinget om at Norge følger etter EU og implementerer det mye omdiskuterte direktivet.

Forslaget var ute til høring tidligere i år. I sin høringsuttalelse fremhever Politidirektoratet at EUs datalagringsdirektiv har stor betydning for politiets mulighet til å forebygge og bekjempe alvorlig kriminalitet.

Motstanden mot direktivet er stor i Norge. Også i EU er direktivet omstridt, og i flere land, deriblant Sverige, er direktivet ennå ikke implementert.

Venter på evalueringsrapporten

Det er nylig foretatt en evaluering av hvordan datalagringsdirektivet har fungert i de landene som har implementert regelverket. Evalueringsrapporten er ennå ikke offentliggjort.

De norske motstanderne mot datalagringsdirektivet reagerer på at Regjeringen ser ut til å ønske å innføre ordningen før evalueringen er avsluttet. Ryktene verserer i media om at evalueringen har avdekket svakheter ved direktivet, og at det vil komme vesentlige endringer i lovverket rundt lagring av trafikkdata.

Kilder:

www.politi.no • www.stoppdld.no • www.datatilsynet.no

Omorganisering, Treholt og resultatreform i Akershus og Østfold

Geir Krogh, leder
i Akershus og Østfold politilederlag

Politimester Arne Jørgen Olafsen, riksadvokat Tor-Aksel Bush og seksjonsleder Knut Kverner fra POD var gjester på julemøte i Akershus og Østfold. I tillegg bidro leder Jonny Nauste og lokallagsleder Geir Krogh.

Årets julemøte for Akershus og Østfold politilederlag ble arrangert på Quality Spa Hotell, Sarpsborg den 25. november 2010. 23 medlemmer og 2 pensjonister deltok.

Aktuelle saker – lokallaget

Leder av lokallaget, Geir Krogh, åpnet julemøtet med presentasjon av tre nye medlemmer, den siste meldte seg inn under møtet. Lokallaget har per i dag 51 medlemmer og er fornøyd med veksten de siste to årene. Lokallaget vil fortsette arbeidet for å tilknytte seg flere medlemmer og håper at denne positive utviklingen fortsetter.

I høst de lokale lønnsforhandlingene stått i fokus i lokallaget Samlet sett fikk ikke medlemmene brukbar uttelling i forhold til medlemsmassen. Det ser ut til å være en dreining mot mer individuell avlønning hvilket trolig vil medføre mer arbeid i forkant av forhandlinger både fra arbeidsgiver og arbeidstaker/foreningsssi-

den. I Follo og Østfold er det videre noe uklart hvordan man skal forholde seg til de ulike personlige omstillingsavtalene for våre medlemmer. Lokallaget vil følge opp dette i fremtiden.

Aktuelt fra forbundskontoret v/leder Jonny Nauste

Nauste startet med å gi honnør til lokallaget for dets aktiviteter og vekst i medlemsmassen. Deretter kommenterte han statsbudsjettet for 2011 og er skeptisk til at politi-Norge antagelig får mindre å drive politiarbeid med i 2011 enn det som var tilfelle i 2010.

Medlemstallet i NPL har vokst jevnt og trutt de seneste to år. Fra og med juni 2008 har fagforeningen fått 75 nye medlemmer og Nauste var fornøyd med utviklingen. Han påpeker dog at det er rom for flere og at foreningen bør nå et medlemstall på 300. Per utgangen av november 2010 er medlemstallet 250. De gledelig er det at 48 % av de nye medlemmene er jenter. I tillegg opplyste Nauste at 78 % av medlemmene er over 50 år. Norges Politilederlag er en fagorganisasjon for ledere og hvor lønns og arbeidsvilkår og lederkompetanse/utvikling er viktig sammen med nettverksbygging.

Til slutt informerte Nauste litt om aktivitetene i laget og ikke minst om kommende arrangementer. Det er viktig for Nauste å være tilstede rundt om på ulike arrangementer i lokallagene. Av

større landsomfattende arrangementer vil det bli lederseminar på Gardermoen i juni 2011, samt Nordisk insolvensseminar i Bergen den 31.08.2011 – 02.09.2011. I tillegg planlegges ny Storefjellssamling høsten 2011.

Politimester Arne Jørgen Olafsen «Omorganisering i Follo Politidistrikt – virker det?»

Arne Jørgen Olafsen har nå vært Politimesteren i Follo i snart 4 år og var invitert for å orientere om den store omorganiseringen i politidistriktet.

Fra juni 2010 ble antall geografiske driftsenheter redusert fra 13 til 2. Omor-

Politimester Arne Jørgen Olafsen.

ganiseringen har nå virket i 5 ? mnd og det skal etter hvert foretas en evaluering av prosessen og resultatet. Evalueringen vil skje i regi av POD i 2012.

Distriktet har gått fra en geografisk til funksjonsbasert organisering. Et av poengene med omstillingen var å bli flinkere innenfor fagområder og det er en kunst å finne balansen mellom spesialistene og generalistene.

Omfordeling av ressurser til førstelinjen har gjort at patruljetjenesten har blitt vesentlig bedre. Det foreligger tilbakemeldinger på at vi er enklere å få tak i og at politiet er mer til stede.

Det har under hele prosessen vært fokus på forebyggende arbeid og det er opprettet forebyggende seksjoner på de to nye politistasjonene. Det har imidlertid vært en utfordring å få nok ressurser på etterforskningsseksjonene.

Samtidig med nedleggelsen av enheter har det naturlig nok parallelt vært arbeidet med nedbemanning. Nedbemanning og sammenslåing gjelder også for de forvaltningsmessige oppgavene. Alt dette arbeidet er nå samlet til de to stasjonene (Follo politistasjon og Indre Østfold Politistasjon). Politimesteren kunne rapportere om hyggelige tilbakemeldinger fra publikum og at politiet oppfattes som mer tjenesteytende og publikumsorientert.

Politimesteren oppsummerte med at PSV tallene for politidistriktet er veldig bra og man kan kanskje konkludere med at omorganiseringen har fungert så langt. Tilbakemeldingen fra de ansatte er også hovedsakelig gode og distriktet har blitt en vesentlig mer attraktiv arbeidsplass. Tilbakemeldingene lokalpolitikere er også positive.

Riksadvokat Tor-Aksel Bush, «Treholtsaken – hva nå?»

Riksadvokaten var utfordret til en refleksjon over Treholt-saken i lys av høstens fokus på etterforskningen av saken.

Han holdt et aldeles strålende foredrag som gav oss innblikk i både etterforskningen og rettsakene. Han kom også inn på habilitetsproblematikken og viktigheten av at Gjenopptagelseskommisjonen gjenopptok behandlingen av saken.

Prosjektleder Knut Kværner «Resultatreformen og videre prosess»

Knut Kværner stilte på kort varsel og tema var selvfølgelig resultatreformen.

På oppdrag fra POD har en ekspertgruppe sett på mulige strukturelle endringer av politi-Norge. Videre har de sett på mulighetene for å erstatte polititjenestemenn med sivile innenfor enkelte fagfelt, muligheten for en felles lønns- og regnskapssentral, en samling av innkjøpsfunksjon interne administrativ funksjoner. Resultatet av arbeidet har resultert i rapporter med forslag eller alternativer som nå sendes ut på høring til distriktene og særorganene.

Kværner pekte på ulike prinsipper som bør ligge til grunn for en ny organisering:

- Organiseringen må ha et 15–20 års perspektiv
- Befolkningen vokser og dette genererer behov for flere politifolk. Det er bemanningsplanen (Politiet mot 2020) som legges til grunn, men det foreligger per i dag ikke budsjetter til å drive i henhold til planen. Vi må være mer effektiv i måten politiets virksomhet utføres på og man må derfor se på ulike innsparingsmuligheter for å kunne øke bemanningen der hvor det trengs mest.
- Nærheten til publikum er viktig og det er politistasjonene og lensmannskontorene som betyr noe for publikum. Der er ikke ofte at enkeltindivider

Riksadvokat Tor-Aksel Bush.

Prosjektleder Knut Kværner.

trenger å møte politimesteren eller administrasjonssjefen. Utredningene viser at enkelte distrikter er for små per i dag for å kunne drive de oppgaver som de er tillagt på en effektiv og økonomisk god måte.

- Hvis man legger til grunn at 90 % befolkningen ikke skal ha mer en 30 min kjøring til politiet, kunne man redusere fra dagens 320 eksisterende geografiske driftsenheter til 123. Dette ville kunne gi et vel så bra om ikke bedre servicetilbud til publikum.
- Det er også forslag til endring med frikobling mellom oppgaver og gjennomføring jf politiloven, for eksempel at lensmann har ulik portefølje i ulike distrikter (eks, forvaltning av gjeldsordningsloven hvor det kan være hensiktsmessig med et distriktsovergripende kompetansesenter). Hordalandsmoellen har vist at det kan opprettholdes arbeidsoppgaver geografisk (samle fore eksempel sivile gjøremål på ett sted).
- Når det gjelder lensmannsdistrikter og politistasjoner er det ikke slik at det nødvendigvis er de små som skal bort. Det anses som naturlig å se på muligheter for sammenslåing hvor større enheter ligger tett.

Julemøtet 2010 ble avsluttet med julemiddag og mange bidro med gode historier og munter stemning. Sett fra styrets ståsted var det et vellykket arrangement, både faglig og ikke minst sosialt. ■

Politiets innsats mot mobile kriminelle

Mobile vinningskriminelle (MVK) har utfordret politiet siden Gjest Baardsen herjet landet og forårsaket grå hår i hodet på lensmenn over det ganske land.

De siste årene har problemet tatt og blitt ennå mer utfordrende for politiet. Kriminelle fra Agder på tjuvtokkt til Telemark, har fått konkurranse fra sine yrkesbrødre fra Baltikum og Balkan.

Mobiliteten og profesjonaliteten er høyere enn noen gang og de utenlandske kriminelle beveger seg raskt fra et distrikt til et annet over noen dager før de returnerer til sitt hjemland. Åpnere grenser og kort vei til velstående Norge er fristende for mange som lever under vesentlig vanskeligere kår i sitt hjemland. Risikoen for å bli tatt må oppleves tilstrekkelig avskrekkende slik at vi kan bekjempe og redusere pågangen.

Ved innbrudd i bolig, noen ganger mens man sover, frastjeles man ikke bare sine verdier, men sin trygghet. Denne typen kriminalitet oppleves ofte av de fornærmede mer likt annen voldskriminalitet enn som vinningskriminalitet - og fortjener all vår oppmerksomhet.

Det tok en stund før politiet forstod omfanget og profesjonaliteten som ble utvist av utenlandske mobile vinningskriminelle. Men de siste årene er flere vellykkede prosjekter etablert rundt om i landet. De mest kjente er Operasjon Grenseløs, Majorstua-prosjektet (som nå har gått over i linjen) og samarbeidet mellom de seks nordligste politidistriktene.

Fra 1. august i år ble innsatsen styrket med 45 nye stillinger, fordelt med 10 til Utrykningspolitiet, 20 til Oslo pd, fem til Hedmark og 10 til Kripos. De 10 stillingene på Kripos er fordelt på etterretning, operativ og strategisk analyse og etterforskningsbistand. Det er utarbeidet en egen plan for det videre arbeidet og hvordan Kripos skal understøtte innsatsen i distriktene.

Fra juni i år ble Samordningsorganet (SO) etablert og ROK ble lagt ned. SO består av assisterende politidirektør, assisterende riksadvokat og sjef for Kripos, og ledes av førstnevnte. I løpet av høsten er 4,5 mill tildelt til innsats mot MVK. Jeg tror dette er vel anvendte midler. Erfaringsvis er det lite som skal til for politidistriktene evner å satse ekstra og være tilstrekkelig utholdende til å bekjempe flere mobile kriminelle.

Kripos blir jevnlig kontaktet fra utenlandske politimyndigheter som har iverksatt etterforskning mot kriminelle nettverk. Kriminelle fra Litauen jobber ikke bare i Norge, men ser gjerne hele Skandinavia som sin kriminelle arena. Mobile vinningskriminelle med tilhold i utlandet, eller med nettverk utenfor Norge, må derfor bekjempes med felles nasjonal innsats. De kriminelles mobilitet og hurtighet utfordrer den tradisjonelle politistrukturen. Det er store forskjeller mellom distriktene mht kompetanse, ressurser og prioriteringer og det er ikke alltid størrelsen på distriktet som er avgjørende. Politidistriktene må se verdien av å bidra i samarbeid utover egne distriktsgrenser for å følge gjerningsmenn som forflytter seg raskt over store områder.

I den operative fasen av saken må det tas raske avgjørelser om ressurspørsmål, og foretas taktiske og påtalemessige vurderinger. For å sikre bedre beslutningsprosess og forutsigbarhet bør det utarbeides retningslinjer for når politidistriktene bør delta i en felles innsats. Forgreninger til utlandet, nettverk fra prioriterte områder som Baltikum og Balkan, høy profesjonalitet, forberedte aksjoner over flere distrikt og tilfeller hvor det er snakk om betydelige verdier, kan være noen kriterier som vektlegges når innstansen skal løftes fra lokal innsats til regionale eller nasjonale prosjekter.

Kripos er sentral i saker som har internasjonalt forgreninger. Som nasjonalt kontaktpunkt for internasjonalt politisamarbeid får vi henvendelser fra utenlandsk politi 24/7. Ofte har kolleger i utlandet allerede investert betydelig ressurser i etterforskningen av nettverk som operer i Norge. Målet for slike samar-

Artikkelforfatteren Odd Reidar Humlegård.

beidsprosjekter er ofte at hele kjeden, fra de som bryter seg inn og stjeler til transport- og helerleddet, skal tas. Dette krever utholdenhet og koordinert innsats og noen ganger at et politidistrikt eller Kripos leder innsatsen og er ansvarlig for de avgjørelser som tas.

For å få til en nasjonal innsats må også det enkelte distrikt måles på innsats i større prosjekter og forventes å delta med egne ressurser når det kreves. Gode målformuleringer som viser hva distriktet har fått til virker motiverende for de medarbeiderne som jobber innenfor dette kriminalitetsområdet. Måleparametre som gir uttelling for innsats mot MVK er viktig for å prioritere ressurser til dette området. Vi gjør det vi måles på. Styrket samarbeid på tvers av distriktene er også en forutsetning for å lykkes innenfor andre distriktsoverskripende kriminalitetstyper.

I februar vil Kripos arrangere en større konferanse om MVK og neste års kriminaletterretningsmøte har også MVK som hovedtema. I neste års budsjett er Det nasjonale statsadvokatembetet tildelt et nytt statsadvokatembete for å initiere og følge opp innsatsen mot MVK spesielt og mot organisert kriminalitet generelt. Dette har først og fremst betydning for Kripos som er underlagt dette embetet ved etterforskning av våre egne straffesaker.

Regjeringen har bebudet at stortingsmeldingen om organisert kriminalitet skal legges frem før jul. Her blir formodentlig innsatsen mot MVK et viktig

Lensmann Gudbrand Mellbye: Aremarkinger han møtte

En legendarisk og svært folkekjær lensmann har fått sine opptegetninger utgitt.

Det kunne sikkert vært skrevet mange bøker om Gudbrand Mellbye – lensmann i Aremark fra 1945 til 1988 – født 29. november 1920 – død 12. juni 2009.

I høst ble det gitt ut en liten, men særdeles «delikat» bok med tittelen: «Lensmannen. Gudbrand Mellbye og aremarkinger han møtte.»

I forordet skriver utgiveren – bokhandler Bjørn Andersen i Halden:

«Etter mange års mildt press på "legenden" Gudbrand Mellbye om å samle sine mange historier fra et langt liv som lensmann i Aremark, kom endelig det første utkastet våren 2009, innledet med ordene: Kjære bokhandler, dine mange små forsiktede påminnelser om å feste til papiret hendelser i mitt lange liv i Aremark fra sept. 1945 og til i dag har gjort at jeg tidlig i vår satte meg til å «mimre» litt.

Det lille uferdige manuskriptet viste seg å være folkeunderholdning i ordets beste forstand, samtidig som det beskrev aremarkingen, slik gammellensmannen hadde lært ham og henne å kjenne i årenes løp.»

I boken får vi innblikk i både 6. generasjonslensmannens hverdag uten ansatt lensmannsbetjent og ikke minst aremarkingen på godt og vondt. I en av lensmannsbiografiene som er utgitt opp gjennom årene får vi i 1980-utgaven en oversikt over Gudbrand Mellbys mange engasjementer – for eksempel formann i Marker Sparebank, styremedlem i Øst-

«Gammellensmannen» i sin fars uniform fra 1935 med lue fra 1924. Etterfølgeren hans, Nils Anders Kollerød, med uniformsmodellen fra 1994 – OL-året. Foto: Finn Wahl.

fold Sparebankforenings styre, medlem av Bankenes Sikkerhetsutvalg, styremedlem i Østfold skogselskap, brannsjef i Aremark, underviser ved Norges Brannskole osv. Hvem møtte så Gudbrand i sitt lensmannsvirke og i sitt virke for øvrig? Et rikt persongalleri trer fram – ingen A-4 typer! Vi må innrømme at et spesielt utsagn i boken får oss til å humre: Det blir først slått fast at aremarkingen ten-

ker seg godt om før noe gjøres – hvor etter lensmannen bemerker: «Som lensmann satte jeg stor pris på dette, fordi det medførte at mye ble gjort.»

Boken kan bestilles i H. Andersens Bokhandel, Storgt. 15, 1776 Halden.

Tlf. 69 17 84 00.

E-mail: h.andersen@libris.no

Prisen er kr. 249,- + porto.

tema og det blir spennende å følge debatten og tiltak som iverksettes.

Norsk politi har aldri tatt MVK mer på alvor og det er mange gode resultater å vise til. Mitt håp er at den satsningen som er gjort i enkelte regioner videreføres i flere samarbeidsprosjekter over distriktsgrenser. De prosjektene som er etablert i

Norge viser at det nytter og at norsk politi evner å slå ut grupper og nettverk. Det siste året har det vært en markant økning i antall vareteksfengslinger og mange av de som fengsles og dømmes er utenlandske mobile vinningskriminelle. Det er håndfaste bevis på at det nytter å arbeide målrettet og systematisk!

I løpet av desember vil mange hjem-søkes av en person, ofte maskert, som beveger seg fra hus til hus i uregistrert kjøretøy, med store verdier i sekken som han skal levere til andre. Ta godt i mot ham, server ham grøt og ha en fre-delig julehøytid!

Høringsuttalelse fra Norske Inkassobyråers Forening om ny lov om Statens Innkrevingsentral

Norske Inkassobyråers Forening, heretter benevnt (NIF), henviser til høringsbrev 7/7-2010 vedrørende ny lov om Statens Innkrevingsentral, heretter benevnt (SI). Det er gitt utsatt høringsfrist til 15. november 2010.

Sammendrag

I hovedsak er NIF av den oppfatning at en ny særlov om/for SIs innfordringsvirksomhet er unødvendig. Det er NIFs oppfatning at de særordninger som gjelder for den statlige og kommunale innfordringsvirksomheten i Norge skaper flere problemer enn den løser. Det er store rettssikkerhetsmessige og personvernsmessige gevinster å hente ved en enhetlig innfordringsprosess for både privat, statlig og kommunal innfordringsvirksomhet.

NIFs forslag er delt i 5 hovedpunkter.

1. Inkassoloven, med enkelte unntak herunder kapittel 2, må gjelde også for SIs innfordringsvirksomhet.
2. Særnamsmannsordningen oppheves og nytt kapittel i Tvangsfullbyrdelsesloven er dermed ikke nødvendig.
3. Utskillelse av innfordringsvirksomheten ved SI til en egen selvstendig enhet.
4. Innhenting av opplysninger til bruk ved SIs innfordringsvirksomhet skal skje i tråd med Personopplysningslovens regler og anvendelse av kredittopplysninger skal reguleres i henhold til Datatilsynets konsesjonsvilkår.
5. Forsinkelsesloven gjelder for krav som innfordres av SI.

Med bakgrunn i ovenstående kan NIF ikke se at det er grunn til å regulere SIs virksomhet i egen lov. De to gjenstående forhold, motregningsadgang og lempningsadgang, bør kunne reguleres enten i Dekningsloven eller i Lov om rettergangmåter i straffesaker § 455.

Innledning

NIF ønsker innledningsvis å se på SIs innfordringsvirksomhet i det norske innfordringsmiljøet før man går inn på å kommentere enkeltheter i det foreliggende lovforslag. I utgangspunktet er SI et inkassobyrå blant flere i Norge. Det er i Norge 112 private inkassobyråer med bevilling fra Finanstilsynet, en 2–3 statlige inkassobyråer hvor SI er ett av disse, og sist – men ikke minst – noe i overkant av 350 kommunale inkassobyråer, Kemnerne.

Alle, uansett om de er private, statlige eller kommunale, driver likeartet innfordringsvirksomhet og henvender seg til den samme krets av skyldnere. I den utstrekning av fysisk eller juridisk person får betalingsproblemer, vil vedkommende kunne bli utsatt for inkassotiltak fra både de private, statlige og kommunale inkassoforetak. Hva man i prinsippet kaller virksomhetene er for så vidt likegyldig, etter vårt skjønn, prosessene som utøves er helt likartede og formålet likedan.

Alle virksomhetene, både de private, statlige og kommunale, er en del av det norske innfordringsmiljøet som spiller en svært viktig rolle i det samfunnsøkonomiske systemet. Den lovgivingen som regulerer denne virksomheten skal på den ene siden være så effektiv som mulig for å skape gode holdninger til god betalingsadferd i det norske samfunnet. På den annen side skal lovgivingen være bygget opp slik at man ivaretar både skyldner og fordringshavers rettsvern og personvern.

Fra gammelt av har man i Norge hatt en tendens til å gjøre sondringer mellom de private krav på den ene siden og statlige og kommunale krav på den annen side. Man har fra tid til annen sett vurderinger hvor man konkluderer med at de statlige og kommunale kravene i en viss utstrekning er annerledes, eller mer viktig, enn de private kravene. De fleste har imidlertid innsett at i et moderne samfunnsøkonomisk system er de private, statlige og kommunale kravene likestilte, og man har etter hvert en erkjennelse av

at det er kravene fra den private sektor som «driver» landet. Kredittomsetningen i privat sektor er også vesentlig større enn kredittomsetningen i offentlig og kommunal sektor.

Når det gjelder innfordringsvolum, både i antall og kroner, er det bare SI som innenfor den statlige og kommunale sektor kan levere pålitelige tall. Ved lesing av NOU 2007:12 om offentlig innkreving ser man at beslutningsgrunnlaget for å vurdere innfordringstiltak innenfor statlig og offentlig sektor kun er anslag.

Det er imidlertid grunn til å tro at antall krav til inkasso i statlig og kommunal innfordringsvirksomhet er omtrent halvparten av det man finner i privat sektor, det vil si ca. 3 000 000 krav, og det er grunn til å tro at beløp under innfordring prosentvis er det samme, det vil si ca. kr. 30,0 mrd. Innenfor privat sektor mottar norske inkassobyråer i 2010 ca. 6 000 000 inkassooppdrag og vil ha nær kr. 70,0 mrd. til innfordring. SI er det største inkassoforetaget i statlig og kommunal sektor, og håndterer årlig ca. 1 200 000 krav. I antall krav vil dette være noe større enn de største byråene i privat sektor. SI er med andre ord Norges største inkassobyrå.

Best i Europa

Når det gjelder betalingsadferd er norske privatpersoner, foretak og offentlig virksomheter best i Europa. I dette ligger at norske privatpersoner og virksomheter, herunder offentlige virksomheter, har mindre og kortere betalingsmislighold enn noe annet land. Det er grunn til å tro at norsk lovgiving på innfordringsområdet, herunder de rutiner og prosesser som er utviklet av inkassobyråene, er en medvirkende årsak til at vi i Norge har bedre betalingsmoral enn de fleste andre land.

Den lovgiving som regulerer innfordringsvirksomheten er i sin helhet modernisert i løpet av de siste tiår. Lovgivingen regulerer direkte og i detalj de private inkassobyråenes virksomhet, mens den kommunale og statlige inn-

fordringsvirksomheten reguleres av en rekke særlover, bestemmelser og retningslinjer. For den «alminnelige mann» virker regelverket rundt offentlig innkreving uoversiktlig.

SI, som Norges største inkassobyrå, er i tillegg til å være størst også den minst regulerte virksomheten. Etter NIFs syn er dette både rettsvernmessig og personvernmessig uakseptabelt.

Enhetlig regelverk

Inkassoloven har nå vært i kraft i 20 år, og har vist seg å fungere svært tilfredsstillende. Loven er lett tilgjengelig for ikke-jurister og gir i tillegg et lavterskel-tilbud til skyldnere som mener seg utsatt for urettmessig pågang. For skyldner, uansett om det er en fysisk eller juridisk person, er inkassopågang inkassopågang uansett om pågangen iverksettes fra privat eller offentlig sektor. Ved å sørge for at man har et enhetlig regelsett for inkassopågang generelt vil det skape større rettsforståelse og ved det bedre rettsikkerhet. For NIF fremstår forslaget om at Inkassoloven ikke skal gjelde for SIs virksomhet som helt uforståelig.

Det vil nok være nødvendig med en gjennomgang for å se på hvilke regler som er direkte anvendelige, men i hovedsak bør det være åpenbare fordeler for både skyldner, fordringshaver og inkassobyrå med et enhetlig regelsett.

Etter NIFs skjønn er det svært få regler i Inkassoloven som ikke burde få direkte anvendelse for SIs virksomhet. Det bør være åpenbart at det bør være de samme varslingsregler som gjelder for både privat og offentlig innfordringsvirksomhet. Krav til god inkassoskikk gjelder selvfølgelig alle sektorer. I og med at SI er Norges største inkassobyrå har vi vanskelig for å se at ikke også denne virksomheten bør være underlagt et tilsyn. Det er ingen grunn til å tro at det gjøres færre feil ved SIs innfordringsvirksomhet enn det som gjelder for de private aktørene.

I tillegg har Inkassoloven lovfestet bruk av klagenemnd som viser seg å fungere svært bra. Dette er et lavterskeltilbud til skyldnere som føler seg urettmessig behandlet og bør selvfølgelig også være et tilbud i relasjon til offentlig innkreving. I dagens regulering av SI, herunder i det lovforslag som fremlegges, er

klageadgangen regulert av Forvaltningsloven, som for det første er svært lite tilgjengelig for den «alminnelige mann» og i tillegg blir klageadgangen svært begrenset. Det at klageinstansen er Finansdepartementet medfører at terskelen for å klage for den «alminnelige mann» er svært høy.

Av hensyn til skyldners rettsoppfatning og rettsikkerhet er NIF av den mening at Inkassoloven også skal gjelde for SIs innfordringsvirksomhet med enkelte unntak etter en nærmere gjennomgang. Det er intet ved SIs virksomhet som tilsier en forskjellsbehandling.

Særnamsmann-funksjonen

Når man nå ser på SIs virksomhet bør man etter NIFs syn også drøfte SIs rolle og fullmakter som inkassator. NIF er sterkt kritisk til at man i lovforslaget opprettholder og utvider SIS namsmanns-funksjon. Særnamsmann-funksjonen, slik den er bygget opp innenfor statlig og kommunal innfordringsvirksomhet, har et inkvisitorisk preg og er i utgangspunktet et gufs fra fortiden. Norge er, så vidt vites, det siste landet i Skandinavia hvor særnamsmann-funksjonen for offentlige krav opprettholdes.

Det at man ønsker å videreføre en ordning hvor inkassator skal være både inkassator, kreditors representant, dommer og i en viss utstrekning klageinstans er en foreldet ordning i 2010. Det er en ordning som er ukontrollerbar og svært transparent og som kaster enhver form for normal rettssikkerhet over bord.

Hensikten med namsmann-funksjonen er at namsmannen skal være en objektiv instans som skal ivareta så vel skyldner som fordringshavers rettigheter. Med så mange «hatter» som er samlet hos SI er både objektiviteten og rettsikkerheten i fare.

I tillegg skaper ordningen med alminnelig namsmenn med lokal, geografisk tilhørighet og særnamsmenn med landsdekkende virksomhetsområde flere problemer enn det det løser. Ved å bringe særnamsmann-funksjonen til opphør vil de fleste praktiske problemer være løst. Ved en slik løsning vil det kun være den alminnelige namsmann, med lokal tilhørighet, som vil gjennomføre tvangsfullbyrdelse både for privat-, stat-

lig- og kommunal innfordringsvirksomhet og det vil kun være gevinster i en slik løsning.

For det første vil man få større enheter hos den alminnelige namsmann som vil medføre en større kontinuitet og økt kompetanse. I tillegg vil namsmann-funksjonen ha geografisk nærhet til den innfordringen rettes mot, slik at namsmannen også kan bidra med informasjon der skyldner føler behov for dette. Man vil få en objektiv instans som i tillegg også vil ha full oversikt over tidligere avholdte forretninger i relasjon til de som har verneting i den enkelte namsmannskrets. Utleggstrekk som i dag kan ilegges både av den alminnelige namsmann og særnamsmennene uten innsyn og kontroll med hverandre skaper store problemer for de skyldnere som blir utsatt for dette, et problem som vil være løst ved at hele tvangsfullbyrdingen overføres til en enhet. Denne enhet bør være den alminnelige namsmann for å beholde den lokale og geografiske tilknytning man har i dag. For skyldner vil dette være en stor rettsikkerhetsgevinst.

Utskillelse av innfordringsvirksomheten

Som beskrevet i høringsnotatet utfører SI en hel del administrative oppgaver for forskjellige etater og instanser i tillegg til innfordringsvirksomheten. Det er NIFs oppfatning at innfordringsvirksomheten bør skilles ut som en helt egen enhet, uavhengig av de administrative funksjoner. En av de administrative funksjonene er drift av den alminnelige namsmanns fagsystem SIAN. Dette kan fremdeles driftes i Mo i Rana, men bør gjøres adskilt fra innfordringsenheten.

Ved en slik utskillelse vil man øke personvernet for den enkelte som er registrert i systemet. I tillegg vil man få økt fokus på innfordringsoppgavene i den ene delen og utviklingsoppgavene i den andre delen. Alle som driver med innfordring er avhengig av at man har et vel fungerende namsapparat og system for tvangsfullbyrdelse. Det er NIFs oppfatning at dette løses best ved at de som skal drive systemutviklingen har dette som hovedoppgave.

Rent personvernmessig vil man også

§ Fra RETTEN §

Dom av Høyesterett 03.12.2010
i sak nr. 2010/1159

Spørsmål om en politiadvokat kan straffes for brudd på taushetsplikten

Saken gjaldt spørsmålet om en politiadvokat kunne straffes for brudd på taushetsplikten etter straffeloven § 121. På Politihuset hadde hun fortalt bestefaren til en ung mann at det i sammenheng med etterforskning mot barnebarnet i en trafikk sak var kommet frem opplysninger om at han hadde vært påvirket av hasj. Opplysningen var klart omfattet av politiadvokatens taushetsplikt etter straffeprosessloven § 61 a, og spørsmålet var om unntak fra taushetsplikten i §§ 61b og 61c kom til anvendelse.

Tingretten frifant politisadvokaten, fordi den mente barnebarnet hadde samtykket til at bestefaren opptrådte som representant for ham, se straffeprosessloven § 61 c nr. 1. I lagmannsretten ble politiadvokaten dømt – under dissens 5 – 2. Flertallet mente at det ikke forelå straffriende samtykke eller representasjonsoppdrag, og at også skyldkravet om grov uaktsomhet var oppfylt.

Politiadvokatens anke til Høyesterett førte frem. Lagmannsrettens beskrivelse av hva politiadvokaten, bestefaren og barnebarnet hadde fortalt av betydning for om det forelå samtykke/representasjonsoppdrag, viste et nokså uklart bilde. Høyesterett var tilbøyelig til være enig med lagmannsrettens flertall i at det ikke forelå slikt samtykke eller representasjonsoppdrag fra barnebarnet som ga politiadvokaten rett til å gi de ømfintlige opplysningene til bestefaren. Men selv om politiadvokaten kunne kritiseres for å ha gitt ut opplysningene, kunne handlemåten ikke anses som straffbar. Kravet til grov uaktsomhet er formulert som å innebære at «det må foreligge en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet». En slik karakteristikk av politiadvokatens handlemåte fant Høyesterett, ut fra det temmelig uklare bilde i saken, ikke riktig.

Førstvoterende, dommer Coward med tilslutning av de øvrige 4 dommere argumenterer slik:

(7) Jeg er kommet til at anken må føre frem.

(8) Straffeloven § 121 første ledd setter straff for «[d]en som forsettlig eller grovt uaktsomt krenker taushetsplikt som i henhold til lovbestemmelse eller gyldig instruks følger av hans tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ».

(9) A er som nevnt politiadvokat, og for henne gjelder da taushetspliktreglene for

ansatte i politi og påtalemyndighet i straffeprosessloven §§ 61a flg. Utgangspunktet etter § 61a er at hun har taushetsplikt blant annet for det hun i straffesaker får vite om «noens personlige forhold». Det er på det rene at hun ga B slike opplysninger om Cs hasjbruk som er beskrevet i forelegget, og det er ikke tvilsomt at opplysningene er omfattet av taushetsplikten etter § 61a.

(10) I straffeprosessloven §§ 61b og 61c er det imidlertid gjort en rekke unntak fra taushetsplikten. De unntakene som har vært sentrale i behandlingen i tingretten og lagmannsretten, er bestemmelsene i § 61b nr. 1 – «at opplysninger gjøres kjent for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker» og § 61c nr. 1 – «at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter, ...eller deres representanter ...».

(11) Opplysningene om Cs hasjbruk var kommet frem i rettsmøte og kjennelse om beslag av førerkortet hans. I kjennelsen var det funnet overveiende sannsynlig at han hadde kjørt bil mens han var påvirket av hasj. Bestefaren, som er kjørelærer, visste ikke om at barnebarnet hadde brukt hasj, og undret seg over førerkortbeslaget. C ønsket ikke at bestefaren skulle få kjennskap til hasjbruken, og svarte noe unnvikende på spørsmål fra ham.

(12) For vurderingen av om A kan straffes for brudd på taushetsplikten, er det for det første spørsmål om C må anses å ha gitt samtykke til at bestefaren fikk

få en gevinst fordi man ved dette vil kunne begrense innfordringsenheten ved SIs innsyn i mer enn det de egentlig trenger. All informasjon skal selvfølgelig gjøres tilgjengelig for den alminnelige namsmann, men det er NIFs syn at SI bør ha et begrenset innsyn likt det de øvrige inkassobyråene har. Det vil si at Personopplysningslovens regler skal gjelde for SIs innsyn i likhet med de øvrige inkassobyråene. Videre at de vilkår som gjelder for anvendelse av kredittopplysninger, vilkår gitt i kredittopplysningskonsesjoner fra Datatilsynet, også bør gjelde for SI.

Forsinkelsesrente

Det er vanskelig å se begrunnelsen for å innføre et nytt og alternativt, svært upresist, system for beregning av forsinkelsesrente, slik det fremgår av høringsnotatet. NIF er av den oppfatning at Forsinkelsesrenteloven fullt ut også bør gjelde for krav som innfordres av SI.

NIF er av den oppfatning at det bør gjøres vesentlige endringer i det forslag som foreligger og at man ved denne revisjonen bør nedsette et utvalg med represen-

tanter fra en videre krets enn den som tydeligvis har vært representert i det arbeid som har endt ut i høringsnotatet. Ved en endring overensstemmende med NIFs forslag vil man ha store gevinster både personvernmessig og rettsikkerhetsmessig, i tillegg vil man få økt rettsforståelse i forbindelse med felles innfordringsoppgaver som ville kunne medføre at man samfunnsøkonomisk kommer styrket ut.

NIF er åpen for en direkte dialog med Departementet i den utstrekning ytterligere dokumentasjon og gjennomgang skulle være ønskelig. ■

opplysningene fra hans straffesak, eventuelt å ha gitt bestefaren i oppdrag å representere ham overfor politiet. For det andre er det spørsmål om det kan bebreides A som grovt uaktsomt hvis hun har tatt feil i det første spørsmålet. Jeg nevner at selv om det i prinsippet er to forskjellige spørsmål, glir de i noen grad over i hverandre; uklarhet om hvorvidt det foreligger samtykke eller liknende, kan ha betydning ved skyldvurderingen.

(13) Lagmannsrettens beskrivelse av hva A, C og B har fortalt av betydning for disse spørsmålene, viser et nokså uklart bilde:

«**Tiltalte** forklarte i retten at hun i samtalen med B først ga uttrykk for [at] hun ikke kunne gi nærmere opplysninger på grunn av taushetsplikten. I løpet av samtalen fortalte B nærmere om sin rolle i forhold til barnebarnet. Tiltalte fant ikke grunn til å tvile på at han var den han ga seg ut for å være. Han kjente til nærmere enkeltheter knyttet til utforkjøringen. B fortalte på tiltaltes spørsmål at han hadde snakket med C og at han møtte for ham for å undersøke saken. Dette gjentok B på tiltaltes spørsmål senere i samtalen. Tiltalte fant ikke grunn til å tvile på dette og spurte ikke etter noen skriftlig fullmakt. B argumenterte mot det langvarige beslaget av førerkortet, og tiltalte forsto at han ikke kjente hele saken. Hun fortalte derfor om resultatet av blodprøven og om en klinisk undersøkelse som konkluderte med at det var overveiende sannsynlig at C var påvirket under kjøringen. Hun forklarte at dette var grunnen til at førerkortet fortsatt ble holdt beslaglagt.

Vitnet B har forklart at det etter samtale med C var enighet om at B skulle snakke med den i politiet som hadde ansvar for saken. B husket svært lite fra samtalen med tiltalte. For lagmannsretten har han forklart at han ikke hadde fått noen fullmakt eller noe samtykke fra C, og at han gikk på eget initiativ. Han oppfattet det likevel slik at han opptrådte dels på vegne av barnebarnet og dels på egne vegne. Han forklarte at han var nysgjerrig. I sin forklaring for Spesialenheten for politisaker i august 2008 sa han at tiltalte hadde gitt uttrykk for at hun ikke kunne gi personlige opplysninger om C til andre, men han husket ikke om de hadde snakket om at han møtte på vegne av C.

Vitnet C har forklart at han var sikker på at politiet på grunn av taushetsplikten ikke ville si noe om hasjbruken uten at bestefaren la frem en skriftlig fullmakt, og han sa derfor «javel» eller lignende da B tilbød seg å kontakte politiet. B brakte opplysningene fra tiltalte til Cs mor, som ga dem videre til C. C reagerte kraftig på at politiet hadde brutt taushetsplikten og anmeldte tiltalte 17.07.2008.»

(14) Lagmannsrettens flertall kom, som nevnt tidligere, til at det ikke forelå slikt samtykke eller representasjonsoppdrag fra C som ga A rett til å gi opplysningene til bestefaren. Jeg er tilbøyelig til å være enig i at dette er en riktig rettslig vurdering av det faktum som lagmannsretten har funnet bevist. Det gjelder riktignok ingen formkrav for samtykket – for eksempel noe krav om skriftlighet, slik C la til grunn. Jeg viser her til Myhrer, Personvern og samfunnsansvar side 217 med henvisninger til forarbeidene og til Bjerke og Keiserud, Straffeprosessloven, Kommentarutgave, 3. utg. side 255. Men formen er likevel ikke uten interesse. Bjerke og Keiserud gir uttrykk for at «en forsvarlig behandling av samtykkespørsmålet tilsier normalt skriftlighet», og uttaler videre:

«En slik samtykkeerklæring bør som hovedregel inneholde opplysninger om hvem som har gitt samtykket, hvilke opplysninger det omfatter, til hvilke mottakere og til hvilket formål det er gitt.»

(15) Myhrer uttaler:

«Samtykket gir uttrykk for i hvilken utstrekning den berettigede ønsker eller anser seg å ha behov for vern, og er således en konkret flytting av verneområdets grenser. Angivelse av hvor den nye grense går, følger av samtykkets innhold. Formen samtykket er avgitt i, øver selvsagt en betydelig innflytelse på hvor sikkert denne grense kan fastlegges.»

(16) Jo mer sensitive opplysningene er, jo viktigere må det etter min mening være at det fremtrer klart at det er gitt et gyldig samtykke, eventuelt et representasjonsoppdrag som omfatter rett til tilgang også til sensitive opplysninger. I vår sak var opplysningene om Cs hasjbruk åpenbart noe det kunne være viktig for ham å holde skjult fra bestefaren; opplysningene

gjelder et forhold der det kan være store holdningsforskjeller mellom generasjonene. Og det som er forklart om møtet mellom B og A, gir ikke inntrykk av noe klart samtykke fra barnebarnet til at politiet kunne gi bestefaren ellers taushetspliktbelagte opplysninger, og i tilfelle i hvilken utstrekning. For meg er det imidlertid ikke strengt nødvendig å ta stilling til om det objektivt sett forelå et samtykke/representasjonsoppdrag fra C som gjorde at A uten hinder av taushetsplikt kunne gi opplysningene til bestefaren.

(17) Jeg mener nemlig at skyldkravet – det aktuelle er kravet om grov uaktsomhet – uansett ikke er oppfylt ved at A her bygde på at det forelå samtykke/representasjonsoppdrag. Etter min mening burde hun riktignok ha undersøkt nærmere om C virkelig hadde ment å gi bestefaren adgang til opplysningene i saken. Opplysningene om hasjbruk var som nevnt ømfintlige, og A var ikke under noe tidspress; hun kunne for eksempel bedt B komme tilbake med en klar fullmakt.

(18) Men selv om man kan kritisere måten hun forholdt seg på, er det ikke det samme som at handlemåten er straffbar. I kravet til grov uaktsomhet ligger at «det må foreligge en kvalifisert klanderverdige opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet», se blant annet Rt. 1970 side 1235. En slik karakteristikk av As handlemåte kan jeg, ut fra det temmelig uklare bildet i saken, ikke se er riktig. Jeg mener derfor at hun må frifinnes fordi det ikke kan anses som grovt uaktsomt av henne å bygge på at taushetsplikten var falt bort på grunn av samtykke/representasjonsoppdrag fra C.

(19) Jeg nevner at saken kunne reise interessante spørsmål om andre unntak fra taushetsplikten, særlig hva som nærmere ligger i unntaket i straffeprosessloven § 61b nr. 3 – «at opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, for eksempel når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder». Men dette spørsmålet har ikke stått sentralt for de tidligere instansene, og ut fra min konklusjon foran ser heller ikke jeg grunn til å gå inn på det. ■

NLP Rogaland og Hordaland

Haugesund 16. og 17. november 2010

Av seksjonssjef Geir Vagle Stangeland,
Haugesund politistasjon

NPL- lokallagene i Rogaland og Hordaland inviterte til lederseminar på Scandic hotell i Haugesund, den 16. og 17. november 2010.

Inviterte foredragsholdere var politidirektør Ingelin Killengren, som dessverre måtte melde avbud, avdelingsleder Anne Sanden POD, politimester i Haugaland og Sunnhordland, Kåre Songstad, avdelingsleder Tor Tank Holm, leder EVU – avdelingen, PHS og riksadvokat Tor Aksel Busch. Leder i NPL, Jonny Nauste, åpnet seminaret.

Utgangspunktet for seminaret var ledelse og lederrollen i politiet, sett ut i fra dagens situasjon og hvilke utfordringer politiledere vil stå overfor i framtiden. De ca 30 frammøtte fikk oppleve svært engasjerte foredragsholdere med tankevekkende synspunkter som evnet å få salen i tale. På tross av ledig tid etter politidirektørens forfall, var engasjementet så stort at det ble knapt med tid både første og andre dag.

Selv om foredragsholderne hadde forskjellige utgangspunkt for sine

betraktninger, ledet deres innlegg opp mot en felles plattform for hvilke ledelsesutfordringer vi står overfor både i nåtid og i fremtid. Innleggene kan sammenfattes slik:

Dagens politi – Norge befinner seg i en situasjon med stort press fra flere hold med krav om politisk kontroll med politiets gjøremål og utvikling. Situasjonen kjenntegnes ved ulike og skiftende styringssignaler som kan gjøre det vanskelig å sette langsiktige og strategiske mål. I denne situasjon er det viktig at politiets egne styringsorganer er seg bevisst hvilken veg etaten vil gå og hvilke strategier som må settes opp for å nå de kortsiktige og langsiktige mål. Ledelse er bla. å kjenne sin samtid og planlegge sin strategi ut fra den.

De viktigste ressurser politiet rår over i dag er de menneskelige ressurser. Dagens rekrutter skiller seg ut fra tidlige tider ved at de stiller langt høyere krav til gjenytelser fra arbeidsgiveren. Dette gjelder ikke bare i form av lønn og arbeidstid, men også hvilke utfordringer i arbeidet og muligheter til selvrealisering politiet som arbeidsgiver kan gi dem. Arbeidsmobilitet er ikke fremmed for dem og det er ikke gitt at de vil ha et livslangt arbeidsforhold i politiet.

Denne situasjonen setter andre krav til ledere enn det som hittil har vært vanlig i politiet og vil være en stor utfordring for ledere på alle nivå.

Det er, og vil bli, et økende behov for å utdanne og videreutdanne ledere som kan møte nye utfordringer innenfor et stadig voksende endringsmiljø. Det vil derfor være svært viktig at PHS er i stand til å fange opp de signaler som blir gitt og klarer å utvikle en lederutdanning som tar opp i seg de endringsprosesser som vil være tilstede. PHS har tidligere utviklet utdanningsprogram for ledere i politiet og er nå i gang med må utvikle nye konsept for å forbedre og utvide lederopplæringen – også ved hjelp av eksterne aktører i høgskolemiljøet.

Det poengteres fra PHS sin side at det er viktig at den kompetanse som blir tilført distriktene som følge av utdanning/videreutdanning, virkelig blir brukt på de områder den er tiltenkt og ikke blir «støvet» ned.

Ledelse handler også om å sette premisser for hvordan politiet blir oppfattet av sin samtid og de grep som er nødvendige for at politiet skal få et positivt omdømme. Det vil i denne sammenheng handle om den enkelte polititjenestemanns holdninger og opptreden overfor publikum og de implikasjoner som følger av dette. Vi lever i et flerkulturelt samfunn hvor likebehandling, prioriteringer, korrekt opptreden og tillit er sentrale stikkord.

Ledelse handler også om motivasjon av medarbeidere, med tydelig og klar

HV 016 – «Antiterrorpoliti»

Av pensjonert politispektør i PST
Egil Magne Løksa

Jeg har med stor interesse fulgt med i debatten omkring HV 016 og de oppgaver som avdelingen er tiltenkt ved et eventuelt terroranslag i Norge. Slik jeg etter hvert har oppfattet Forsvarssjefen, synes det som om de oppgavene som er påtenkt HV 016, i stor grad er oppgaver som avdelingen selv har konstruert. Disse oppgavene og den trainingen som gjennomføres er til forveksling lik politiets oppgaver i forbindelse med et eventuelt terroranslag.

I Lov om heimevernet er det fastslått at HV er en del av Forsvaret og således underlagt militær kommando. Det følger videre av Grunnlovens § 99 at «Regjeringen er ikke berettiget til militær Magts Anvendelse mod Statens Medlemmer, uden efter de Lovgivningen bestemte Former, med mindre nogen Forsamling maatte forstyrre den offentlige Rolighed og den ikke øieblikkelig adskilles, efterat de Artikler i Landsloven, som angår Oprør, ere den tredje Gange lydelig forelæste af den civile Øvrighed.»

Allerede her vil en måtte møte problemer i og med at et terroranslag ikke varsles på forhånd. Hva om terroristene er norske statsborgere?

Flere politikere har nå kastet seg på bølgen for å bevare denne spesialenheten selv om Forsvarssjefen ikke ser hvilke oppgaver denne styrken rettmessig har. Det er både fra Forsvarssjefen og Politidirektoratet fastslått at bekjempelse av terrorisme er en politioppgave. Det forundrer meg at politikeren ikke ser dette. For noen år tilbake deltok jeg på et møte hvor daværende leder i Forsvarskomiteen på Stortinget, Marit Nybakk, var foredragholder. Der hevdet hun at HV skulle bli *landets spydspiss* i kampen mot terror. Jeg stilte spørsmålet «på hvilket tidspunkt» uten å få svar. Det var også vanskelig å forstå grunnlaget for denne påstanden.

Sjefsinspektør Melhus i Politidirektoratet fastslo i TV- intervju at HV 016 ikke var medregnet i noen av de beredskapsplaner som politiet har utarbeidet i forbindelse med terroranslag. Avdelingen vil være en forsterkning på linje med andre HV-avdelinger når politiet anmoder om dette. Oppgavene vil i første rekke være vakthold og sikring. Dette er – etter min mening – en lovhjemlet og riktig oppgave for avdelingene.

Det som uroer meg er at vi her har en spesialavdeling som har meget godt utstyr og som består av godt utdannet personell. Nå synes det som om Forsvarssjefen – etter betydelig politisk press – har gått tilbake på sin første beslutning

om å nedlegge HV 016. Dette skaper uvisshet om avdelingens skjebne.

Hvorfor ikke la HV 016 bli en del av Politireserven? Da kan avdelingen gis den spesialtraining som er ønskelig og samtidig være under politiets kommando. Samtidig vil den kunne samøve med politiets egne spesialavdelinger. Dette krever imidlertid at Politireserven i større grad øves i forhold til i dag. Det er jo heller ingenting i veien for at HV 016 som spesialavdeling i Politireserven øves spesielt og oftere enn den øvrige del av styrken. Et slikt forslag krever ekstra bevilgninger til politiet. Noe av de midlene som i dag dekker HV 016s kostnader, bør enkelt kunne overføres til politiet.

Til slutt bør vel politikerne se på HVs oppgaver og berettigelse i fremtiden. HV ble dannet i 1946 som en lokal militær enhet som lokalt skulle hindre – og kanskje mest forsinke – en eventuell invasjon i Norge. Nå er invasjonsforsvaret ikke lenger prioritert. De trusler en nå står ovenfor er helt annerledes enn det som lå til grunn for etableringen av HV. Allerede da jeg var elev ved Forsvarets høyskole i 2001, var dette en problemstilling som ble diskutert uten at en trakk noen klare konklusjoner. Dette er kanskje en problemstilling som politikerne nå bør ta opp og se på de konsekvenser HVs budsjett har for de øvrige delene av Forsvaret. ■

kommunikasjon, hvor hver medarbeider blir sett og blir stilt krav til og hvor nødvendige korreksjoner blir foretatt i tide.

I tider som nå, hvor politiets anseelse blir rokket ved, delvis ved eget grep, er det viktig å fokusere på hva som er fundamentet for jobben vår. Etikk, endringsvillighet, klarhet og tydelighet i de oppgavene vi skal gjennomføre er viktig for at vi skal kunne gjennomføre og føle begeistring for oppgavene; det er viktig å føle stolthet over jobben vi gjør og yrket vårt som sådan.

Seminaret ble avsluttet med medlemsmøte. ■

Politiets utlendingsenhet (PU)

Av avdelingsdirektør
Geir Bang Danielsen

Politiets utlendingsenhet startet opp med ny organisasjon i begynnelsen av 2009.

Den nye organisasjonen er vesentlig forskjellig fra tidligere organisering.

Med den nye organisasjonsmodellen har PU ønsket å etablere en struktur som hensiktsmessig støtter opp av PUs kjerneoppgaver, sikrer effektiv bruk av PUs tildelte midler og gir økt fagkompetanse. PU har definert kunnskaper om geografi, land, religion, språk og kulturer som en nødvendig kjernekompetanse i forhold til alle arbeidsoppgaver, og har derfor valgt en geografisk organisatorisk inndeling som sikrer at mange medarbeidere får anledning til å spesialisere seg innen avgrensede geografiske regioner relatert til asylsøkerens opprinnelsesland. PU skal fortsatt arbeide systematisk med kvalitetssikring for å levere et arbeid av god kvalitet, og våre oppdrag skal gjennomføres på en sikker og verdig måte uten unødige bruk av maktmidler.

Iverksetting av vår nye organisasjon – i kombinasjon med økt oppdragsmengde – har gitt mange utfordringer.

For å kunne ivareta PUs økte oppgaver er antall ansatte økt, og er nå ca. 385 medarbeidere. Søkermassen til de nye stillingene har vært stor og kompetansenivå er gjennom nye medarbeidere styrket, samtidig som vi har fått et verdifullt mangfold hva gjelder etnisk og kulturell bakgrunn.

PU har nå åtte avdelinger: tre driftsavdelinger, Transittavdelingen, Strategi- og analyseavdelingen, Juridisk avdeling og Administrasjonsavdelingen. I tillegg er Prosesseier organisert som egen avdeling.

Strategi- og analyseavdelingen skal støtte og bidra til utvikling i organisasjonen og sikre PU relevant styringsinformasjon. Avdelingen skal samle og bearbeide infor-

masjon, lage analyser og spre kunnskap ut i organisasjonen og til samarbeidspartnere.

Transittavdelingen driver politiets utlendingsinternat ved Gardermoen. I tillegg har avdelingen ansvar for transit-tjenesten ved Oslo lufthavn.

Administrasjonsavdelingen, Juridisk avdeling og Prosesseier støtter den øvrige organisasjonen.

Den nye organisasjonsstrukturen legger økt vekt på ID-arbeid, ved at en saksbehandler skal være ansvarlig fra registrering til uttransportering. Ved økt fokus på helheten blir viktigheten av å avklare identiteten på et så tidlig stadium som mulig fremhevet.

PU har lagt opp til en fleksibel organisasjon. Det medfører at ansatte skal kunne benyttes på flere områder i organisasjonen. For eksempel kan en polititjenestemann/kvinne som har ID-undersøkelse som sin hovedoppgave, også jobbe med registrering og uttransportering.

PU har tre driftsavdelinger. Ansvaret er inndelt geografisk. Driftsavdeling 1 har ansvar for Nord-Afrika og arabisktalende land, driftsavdeling 2 for Europa og Dublin-sakene og driftsavdeling 3 for Afrika sør for Sahara og resten av verden.

PU's verdier: Positiv – Åpen – Ærlig – Respekt

PU har gjennomført en verdiprosess for å finne felles verdier for alt vi gjør. Positiv – Åpen – Ærlig – Respekt er grunnpilarene for hvordan vi skal møte brukere, samarbeidspartnere og kollegaer. Våre vedtatte samspillregler gir viktige føringer for hvordan vi skal forholde oss til hverandre og hva vi kan forvente av våre kollegaer.

Registrering

I 2009 registrerte PU 16 634 asylsøkere. Det er 2332 flere enn i 2008, da det ble registrert 14 302 asylsøkere. Prognosene for 2010 er 10000 asylsøkere. Fram til 28.11.2010. har det ankommet totalt 8403 asylsøkere.

Det kom flest asylsøkere fra Afghanistan, Eritrea og Somalia. Antall søkere fra Etiopia og Eritrea økte mye i 2009–2010

og er nå den femte største gruppen asylsøkere. I 2008 var ikke Etiopia blant topp 10-landene.

I 2008 var ankomsttallene fra Irak de høyeste blant alle nasjonaliteter, men har siden sunket mye. I 2009 synes ankomsten av irakere å ha stabilisert seg på et lavere nivå. Returavtalen – som ble inngått i mai – og oppstart av uttransporteringer til Irak kan ha påvirket dette.

Enslige mindreårige

I løpet av 2010 er det registrert totalt 1950 enslige mindreårige asylsøkere (EMA). Fram til 28.11.2010. er det registrert 699 enslige mindreårige.

Desiderert flest oppgave å være fra Afghanistan. Det er et stort sprang ned til neste nasjonalitet på listen, og derfra er antallet ankomster jevnere fordelt mellom henholdsvis Somalia, Eritrea og Etiopia.

PU har siden 2009 styrket arbeidet med registrering og mottak av enslige mindreårige og barnefamilier. Det ble åpnet egne lokaler som er spesielt tilrettelagt for disse gruppene. Det er også utviklet et eget opplæringsprogram for ansatte som skal jobbe med disse gruppene.

Trygghet og tillit

PU har sammen med fire politidistrikter deltatt i prosjektet «Trygghet og tillit». Målet med prosjektet er å bedre forholdet mellom innvandrerbefolkningen og politiet. PU har blant annet satset på kompetansehevede tiltak i arbeid med mindreårige.

Det er utarbeidet og publisert en velkomstbrosjyre på 14 språk til nye asylsøkere. Brosjyren gir praktisk informasjon om hva som vil skje i PU og gir svar på ofte stilte spørsmål.

Identitetsundersøkelser

I underkant av 4 prosent av asylsøkerne hadde pass da de ble registrert av PU. Dette skaper store utfordringer dersom de får avslag på søknad om opphold og skal uttransporteres. Avklart identitet er en forutsetning for uttransportering til

hjemlandet. I tillegg kreves en aksept fra hjemlandet. Dette er forskjellig fra sannsynliggjort identitet, som benyttes i andre deler av utlendingsforvaltningen.

Tall fra 2009 viser at 60 prosent av de som ble uttransportert hadde brukt mer enn ett navn under oppholdet i Norge.

Fengslinger

Pågrepelse og fengsling er nødvendige verktøy for å arbeide med identitetsundersøkelser og for å gjennomføre uttransporteringer. Totalt fengslet PU 575 personer i 2009. Det er en økning på 57 prosent fra året før, da 366 personer ble fengslet.

Straffedømte utlendinger blir prioritert for fengsling. PU har siden april 2009 deltatt i prosjektet «Åpne rusmiljøer» i samarbeid med Oslo politidistrikt og Utlendingsdirektoratet. Straffedømte utlendinger som inngår i prosjektet er blitt prioritert og fengslet frem til uttransport.

Fengslinger i såkalte Dublin-saker prioriteres også, og det ble fengslet 298 personer i denne kategorien i 2009. I mange av disse sakene er det fare for unndragelse, noe som gjør fengsling nødvendig.

72 personer ble fengslet for mistanke om at de hadde skadet egne fingertupper i forkant av asylregistrering. Ødelagte fingeravtrykk kan ikke sjekkes opp mot den europeiske asylsøkerdatabasen, og personen fengsles da i påvente av at avtrykkene skal gro ut igjen. Så godt som alle blir funnet i databasen etter noen uker. Det betyr at personene er registrert i et annet europeisk land før de kom til Norge. Disse personene kan da tilbakeføres til det landet de først er registrert i, i henhold til Dublin-samarbeidet.

Uttransportering

PU har fram til 28.11.2010. uttransportert 5427 personer. Måltallet for 2010 er 5650 inkl. frivillig returere. Dette er en vesentlig økning på antall uttransporterte i forhold til 2009 hvor PU uttransporterte 4359 personer.

Vanskelige land

En stadig økende andel av asylsøkerne oppgir å komme fra land det er vanskelig

å tvangsreturnere til. Flere av disse gruppene er blant de største nasjonalitetene blant asylsøkerne. Over halvparten av antallet asylsøkere oppgir å være fra Eritrea, Etiopia, Somalia, Iran, deler av Afghanistan eller at de er statløse. Dette er land det i 2009 var vanskelig å tvangsreturnere til.

Returavtaler

PU har i 2009 deltatt i flere møter i Koordineringsgruppen for tilbaketakelsesavtaler, som ledes av Utenriksdepartementet og som består av representanter fra Justisdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og UDI. PUs innspill til denne gruppen har blant annet resultert i at Utenriksdepartementet har prioritert å arbeide med tilbaketakelsesavtaler til landene på Afrikas horn og i Nord-Afrika.

Retur av asylsøkere som skal til hjemlandet er det mest ressurskrevende arbeidet for PU. Disse har ofte ukjent identitet og samarbeider i liten grad med politiet.

Mange forsvinner

Ved utgangen av 2009 hadde PU 10 416 effektuerbare saker i arkivet. Dette er ikke inkludert Dublin-saker. 2175 av disse sakene hadde utreisefrist i 2009. Tallet inkluderer alle effektuerbare saker.

Alle som får avslag på søknad om opphold, plikter å forlate landet frivillig og for egen regning. Noen forlater landet uten å informere myndighetene om dette. Norge har ingen fast grensekontroll, og har derfor ikke oversikt over hvor mange som faktisk har forlatt landet. Av restansene er i overkant av 5000 registrert som forsvunnet, og det er usikkert om disse personene fortsatt er i landet.

Prosjekt straffedømte

Politiets utlendingsenhet har siden april 2009 deltatt i Oslo politidistrikts forsterkede innsats mot åpne rusmiljøer. PU har samarbeidet med UDI og Oslo politidistrikt mot utenlandske kriminelle som selger narkotika. Som en del av satsingen er saksbehandlingen av pågrepne personer prioritert hos alle som deltar i arbei-

det. Dette gjelder både de som har søkt asyl og de som søker asyl ved pågrepelse. Målet er rask uttransport av de som ikke får opphold.

PU har i 2010 samarbeidet med flere andre politidistrikter i lignende aksjoner.

Identitetsarbeidet i mange av disse sakene har vist seg å være krevende, men ca. 30 prosent av de ID-løse ble uttransportert etter at sakene ble løst. Uttransportene har vært gjennomført både til Dublin-land og til hjemland.

Felles returfly i samarbeid med Frontex

Norge har deltatt på seks charterflyvinger i Frontex-regi i løpet av 2009. Ved to tilfeller er det benyttet et eget charterfly fra Norge til flyplasser i Mellom-Europa hvor det Frontex-administrerte charterflyet har hatt avgang fra. Gjennom Frontex kommer det jevnlig tilbud om deltakelse på felles charter. I 2009 ble det gjennomført ca. 30 fellestransporter i regi av Frontex.

PU ser store gevinster ved å delta på disse fellescharterne. Ved vanskelige uttransporteringer gir dette økt sikkerhet og smidigere gjennomføring enn ved bruk av rutefly. I tillegg er det økonomiske gevinster, siden Frontex i noen tilfeller refunderer utgiftene.

PU deltar i Frontex-styrke

Seks ansatte i PU er med i RABIT-poolen til Frontex. Dette er en innsatsstyrke som skal kunne rykke ut raskt for å bistå andre medlemsland i plutselige akutte migrasjonssituasjoner.

I tillegg til dette er ca. 20 politifolk over hele landet med i en operativ Frontex-styrke. Disse har flere ganger vært ulike steder for å bistå andre land, bl.a. Hellas, Kanariøyene, Lampedusa, Sardinia og grensen Hellas-Tyrkia.

Spesialutsendingene

PU koordinerer for tiden tre spesialutsendinger som jobber med utlendings saker. Disse er stasjonert i Bangkok,

Voldens skjulte ansikt

Av politimester
Marie Benedicte Bjørnland

Julen nærmer seg, og med den vil mange ha fri fra arbeid og skole. Det er tid og anledning til samvær med familien. For de fleste en tid forbundet med hygge. For enkelte dessverre det motsatte. Tettere samvær enn vanlig, og mer alkohol, kan være utløsende faktorer for bruk av vold.

Familievold representerer den skjulte volden, den er vanskelig å oppdage og komplisert å forebygge. I motsetning til utelivsvold, er familievold forbundet med skam, ikke sjelden føler offeret selv å være skyld i voldshandlingen. Mennesker som over tid har levd i forhold preget av trusler og vold, unnlater ofte å fortelle familie eller venner om overgrepene, de søker ikke hjelp annet enn kanskje å oppsøke lege, og går sjelden til det skritt å politianmelde lovbruddet.

I en tverrsnittsundersøkelse gjort av Norsk Institutt for By- og Regionsforskning – NIBR – i 2005, rapporterte i overkant av 9 % av voksne kvinner at de minst en gang etter fylte 15 år hadde vært utsatt for potensielt livstruende vold – dvs. truet med kniv eller annen form for våpen, tatt kvelertak på, eller dunket hode mot gulv eller gjenstand.

I Vestfold bor det ca 95 000 kvinner over 15 år – hvilket gir et bilde av at mer enn 8 500 kvinner minst en gang i livet kan ha vært utsatt for alvorlige straffbare handlinger. I samme undersøkelse rapporterte i overkant av 5 prosent av både

menn og kvinner etter fylte 15 år å ha vært utsatt for fysisk makt fra partner siste år. Omregnet til Vestfold gir det et bilde hvor rundt 9 300 voksne personer i løpet av et år utsettes for krenkende eller straffbare handlinger i hjemmet. Videre avdekket man at barn hadde vært til stede i hjemmet i ca en tredel av tilfellene hvor det er utøvd vold.

For få familievoldssaker kommer til politiets kunnskap – selv om vi de siste årene erfarer en økning i antall anmeldelser. I inneværende år vil det bli anmeldt flere enn 350 saker i Vestfold politidistrikt – til sammenlikning ble det i 2009 registrert ca 250 saker. Årsaken er at politiet i større grad enn tidligere – uavhengig av offerets eget ønske – oppretter sak og iverksetter etterforskning. Vi avdekker flere av sakene som tidligere utgjorde mørketall – en trend som gjør seg gjeldende også i en rekke andre politidistrikter. Håpet er at etterforskning og eventuelt en rettslig behandling vil virke forebyggende, og medvirke til at en ødeleggende spiral med gjentatt vold brytes. Megling i konfliktrådet i mindre alvorlige saker, har vist seg virkningsfullt. Videre kan tiltak som midlertidig flytting til krisesenter, voldsalarm og besøksforbud hjelpe til å trygge offeret. Hensvisning av voldsutøver til behandling hos «Alternativ til vold» kan bidra til varig endring.

NIBR undersøkelsen viser at familievold utgjør et betydelig samfunnsproblem. Kvinner som har vært utsatt for vold fra partner har oftere selvmordstan-

Artikkelforfatter Marie Benedicte Bjørnland.

ker, depresjon, angst og posttraumatisk stresssymptomer enn andre kvinner. Nærmere 30 prosent av kvinnene som har vært utsatt for partnervold, hadde pådratt seg fysiske skader. Hjemmet er den arenaen hvor alle har krav på å føle seg trygge – i særdeleshet barna. Funn hos barn som har erfart vold i familien viser at disse oftere har vanskeligheter med relasjonsbygging, har adferds- og emosjonelle problemer samt problemer med hyperaktivitet, enn barn som lever i familieforhold uten vold.

Politiet kan ikke forebygge familievold alene. Vi er avhengig av en tverrfaglig tilnærming – det er fortsatt rom for forbedring. Viktige samarbeidspartnere er barnevern, krisesenter, familievernkontor, helsestasjon/helsesøster, sykehus, skole, SFO og barnehage. Men også naboer, venner, kolleger og familie kan hjelpe – selv om det betyr at man trækker over terskelen til det man tradisjonelt forbinder med den private sfære. Endring kan være avhengig av at noen utenfor ser, støtter og melder fra – i stedet for å snu seg vekk. Flere må våge å bry seg – vold i hjemmet er ingen privatsak. ■

Amman og Addis Abeba. Nyttien av spesialutsendingene øker stadig etter som de er blitt bedre kjent, både i PU og blant andre brukere. Utsendingen i Addis Abeba startet våren 2009, men var før dette stasjonert i en lengre periode i Nairobi. Engasjementet til utsendingen i Rabat ble avsluttet i løpet av sommeren 2009. PU har evaluert ordningen og utarbeidet tiltak på kort og lang sikt for å øke nyttien av spesialutsendingene.

Utlendingsinternatet Trandum

Det har vært en markant økning i antall utlendinger som har oppholdt seg ved Utlendingsinternatet. Antall overnattingsdøgn ved internatet var totalt 10 210. Det har vært en økning i belegget på 48,5 prosent sammenlignet med 2008. Det er i løpet av 2009 utreisekontrollert 1882 utlendinger over Oslo lufthavn Gardermoen. ■

Lensmannen som grunneier

– eksklusive rettigheter for et lensmannsdistrikt

Av lensmann John Paulsby,
Selbu og Tydal

**Eiendommene Lensmanns-
øiene, gnr. 193, bnr 1 og Lang-
tjernlien, gnr. 194, bnr 1 i
Selbu kommune.**

Eiendommene tilhørte fram til 1847 gården Kvello, men etter skiftesamling etter lensmann Nordby den 23.02.1847 ble disse «frafalt av boet», og skulle etter dette tilligge «Lensmannsombudet i Sælboe», «saa at Lensmanden og hans etterkommere i Ombudet skulle være brugsberettiget af samme hvilket er saaledes at forstaae, at Lensmand i Sælboe er eier».

Ovenstående sitat fra jordskifteprotokol- len viser opprinnelsen til at lensmannen i Selbu og Tydal er grunneier og har hjemmelen til to eiendommer i Selbu.

Daværende lensmann Nordby døde i 1846. Han etterlot seg et testamente som overførte eiendomsretten til Selbu lensmannsbestilling.

Eiendommene:

Lensmannsøyene ligger i nordre del av Selbu kommune og grenser i nord mot Roltdal Statsalmenning. Området blir også kalt Stråsjøen/Prestøyene, som er et naturreservat i Selbu.

Også Roltdal Nasjonalpark berører eiendommen, slik at det påhviler en del restriksjoner, mest aktuelt i forbindelse med vedhugging.

På denne eiendommen ble det oppført hytte/jaktbu i 1963 av daværende lensmann Sundem. Hytta er vedlikeholdt og holdt i stand og er fortsatt i bruk. Fra parkeringsplass på Vekta og inn til eiendommen er det ca 2 timers fottur i flatt og myrlendt terreng. Hytta ligger på ca 520 moh og eiendommen går opp til ca 700 moh.

Langtjernlien ligger lenger øst i kommunen mot Roltdal Statsalmenning. Eiendommen ligger i høyde fra ca. 600 – 750 moh. Eiendommen går så vidt klar av Roltdal Nasjonalpark.

Lensmann Kolbjørn Skjøstad, lensmann i Selbu og Tydal i tidsrommet 1967 – 1982 oppførte hytte/jaktbu på eiendommen i 1974. Hytta er holdt i hevd og er fortsatt i bruk.

Avstand fra bilvei er også her ca 2 timers fottur, med noe mer variert terreng med mer stigning enn til Lensmannsøyene.

På eiendommen ligger også et fiskevann som heter Langtjernet. Tjernet har rik forekomst av ørret og siden hele vannet ligger på nevnte eiendom kan man vel si at det er eksklusiv fiskerett.

Bruken av eiendommene

Jeg regner med at lensmann Nordbyes intensjon var at eiendommene skulle være et gode for lensmannen. I 1846 besto trolig Selbu lensmannsbestilling av en lensmann uten drenger.

Av det som finnes av dokumentasjon ved lensmannskontoret har eiendommene stort sett vært brukt til jakt og fiske og selvfølgelig rekreasjon.

De fleste lensmennene som har disponert eiendommene i nyere tid har selv vært jakt- og fiskeinteressert og har dratt nytte av eiendommene til dette. Jaktrettighetene har også vært bortleid i noen perioder. Lensmannsøyene inngår også i et privat elgvald.

Da jeg begynte som lensmannsbetjent i Selbu i 1993 bestemte daværende lensmann Weisethaunet at bruken av eiendommene og hyttene i første omgang var forbeholdt de ansatte ved kontoret.

Denne praksisen har fortsatt, men i praksis blir hyttene forholdsvis lite brukt av

de lokale tjenestemennene. Derfor slipper vi til både familie og venner og politikolleger dersom de ønsker det. Det viser seg at det stort sett er rypejakta som er attraktiv.

Andre interesser

Eiendommene har gjennom årene vært gjenstand for interessekonflikter både når det gjelder eierskap og eiendoms- grenser. Lensmannsøyene har også vært gjenstand for en erstatningssak i forbindelse med fallrettigheter i forbindelse med kraftutbygging.

Jeg har kommet over jordskiftesaker og grenseganger ved skylddeling ved flere anledninger, 1904, 1955–1957, 1965–1967 og 1978–1980.

Arealene på eiendommene har vært oppgitt ulikt gjennom årene fra 1500 da til 3000 da for hver av eiendommene. I 1981 skrev lensmann Skjøstad at arealet på den ene eiendommen var 3000 da og den andre 6000 da, mens det riktige nok, for begge eiendommene del er ca 2500 dekar.

Viktige avgjørelser

02.09.1904 Skylddelingsforretning over pantebok tinglest 03.12.04.

Selbu lensmannsbestilling tilliggende slätter Stråsjøene og Langtjernlien i Selbu Herred – Til matrikkelens forøkelse. Ved forretningen møtte lensmand i Selbu Guldahl.

Skylden ble satt til 30 øre for Lensmannsøyene og 8 øre for Langtjernlien.

I 1924 ble det fastsatt årlig erstatning ved skjønn til kr. 90,- pr år i fbm utbygging av Garbergselva.

Jordskifte gjort offentlig i 1958. Her måtte lensmannen dokumentere sin bruk av eiendommene i forhold til Sta-

ten og grenseoppgang mot Roltdal Statsalmenning.

Grensen mot Statsalmenningen ble for øvrig satt i tråd med lensmannens påstand.

Som sakfører for lensmannen og to tilliggende eiendommer Stubbe og Prestøyene ble overrettssakfører Peder Eidem bukt. Sakføreren brukte 22 dager og prisen for dette ble kr. 3.000,- i 1957.

Statens Skoger v/Skogforvalteren i Sør-Trøndelag vil overta hjemmelen:

4. april 1967 henvendte Skogforvalteren i Sør-Trøndelag seg, på vegne av Statens Skoger, til Justisdepartementet og ville overta hjemmelen til eiendommen Lensmannsøyene, gnr 193, bnr. 1 i Selbu.

Denne saken verserte i interne kretser i litt over ett år før Justisdepartementet fattet sin beslutning i brev av 25. april 1968.

Beslutningen var «at eiendommene bør anses som båndlagt til fordel for den, som til enhver tid er innehaver av stillingen som lensmann i Selbu. Lensmannen kan således ikke anses som eier, men har bruksrett til eiendommen, en bruksrett som følger lensmannsstillingen.»

Under sakens gang var det stadig dialog mellom lensmannen, politimesteren, fylkesmannen og også Norges lensmannslag v/generalsekretær Aksel Staurem var engasjert i saken.

Om «uvanlige rettigheter i Selbu» drog politimesteren i Utrøndelag Bernhard Hartmann en parallell til en eiendom i Nord-Trøndelag, som ble testamentert av fylkesmann Guldahl til fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Denne saken verserte samtidig med at lensmannsstillingen i Selbu var ledig og Kolbjørn Skjøstad ble ansatt som lensmann i 1967. Under ansettelsesprosessen var det et tema at rettighetene til eiendommene kunne bli fratatt lensmannsstillingen og at disse kjente rettighetene var noe av årsaken til at han søkte.

Kolbjørn Skjøstad hadde tidligere, da han var lensmann i Stjørdal i 1956, leid jaktretten på lensmannseiendommene i Selbu av sin far som da var lensmann i Selbu.

Eiendomsretten til hyttene

Som nevnt ble det oppført en hytte på Lensmannsøyene i 1963 av lensmann Sundem.

Da Kolbjørn Skjøstad overtok stillingen i 1967 godtok Sundem at Skjøstad overtok eiendommen, men han ville beholde hytta som sin eiendom.

Her måtte Justisdepartementet inn på nytt og avgjøre hyttas skjebne. I brev av 14.8.68 bekrefter departementet eierforholdet som de besluttet tidligere samme år, mens de bekrefter at tidligere lensmann Sundem ikke lenger har noen rett til å ha hytte stående på eiendommen Lensmannsøyene. Men departementet «finner det ønskelig at det,

såfremt mulig, oppnås en minnelig ordning hva hyttas fremtidige skjebne angår».

Lensmennene kom fram til en minnelig ordning for overtakelse av hytte med innbo og løsøre som ble stadfestet 10. juli 1968. Ved overtakelsen ble det skrevet en fortegnelse over viktige ting av løsøre og innbo.

Denne ordningen er videreført og har vært i bruk ved senere skifter av lensmann i Selbu.

Eksklusive rettigheter?

Å bli ansatt som lensmann og samtidig bli grunneier kan jo sees på som en eksklusiv rett i seg selv. Bortsett fra det er det ingen økonomiske fordeler med å være grunneier på de to eiendommene. Det følger utgifter til vedlikehold, forsikring, renovasjonsavgift for 2 hytter og årlig vegavgift som andelshaver i vegen.

For meg er det likevel viktigere å føre tradisjonen videre og jeg satser gjerne noen timer årlig for å opprettholde denne. Og jeg sitter med en god følelse når noen av mine ansatte, venner eller kolleger har benyttet seg av tilbudet om å tilbringe en dag eller flere i det storslåtte terrenget som eiendommene og terrenget rundt består av.